KADER ABDOLAH

Farao van de Vliet

2019 Prometheus Amsterdam

© 2019 Kader Abdolah
Omslagontwerp Roald Triebels
Foto omslag Maarten Huisman-Studio Nelson/Hollandse Hoogte
Foto auteur Ilja Keizer
Zetwerk Mat-Zet bv, Soest
www.uitgeverijprometheus.nl
ISBN 978 90 446 4259 9

Van morgen ijlt mijn tuinman, wit van schrik,
Mijn woning in: 'Heer, Heer, één ogenblik!

Ginds, in de rooshof, snoeide ik loot na loot,
Toen keek ik achter mij. Daar stond de Dood.'

De tuinman en de dood

'*O, Muze!*
Dochter van Zeus!
Vertel, en begint u maar waar het u uitkomt.'

De Odyssee

Zayed Hawass was zijn geheugen kwijt. Hij was alles vergeten en wist niet meer wie hij was. Van zijn hele verleden had hij alleen deze naam en een geheim onthouden. Hij was eigenlijk de bekende Nederlandse egyptoloog professor Herman Raven. Zayed Hawass was een pseudoniem.

Herman Raven had een bloeiende carrière als archeoloog in Egypte achter de rug en hij had een reeks boeken en talloze artikelen over de Oudheid van het land geschreven. Hij woonde jarenlang in Egypte en was zo verbonden geraakt met dat land dat hij een Arabisch pseudoniem voor zichzelf bedacht had.

In zijn tijd was Zayed Hawass altijd betrokken geweest bij belangrijke opgravingen in de grafkelders van farao's. Hij was meestal de eerste die de oude trap van een nieuw ontdekte grafkelder afdaalde, en de eerste die het deksel van de kist opzijschoof om een blik op de mummie te werpen. Daarnaast was hij lid geweest van een roboticateam dat voor het eerst met een kabelcamera onderzoek deed naar een mysterieuze schat in de grootste piramide.

Maar Zayed Hawass wist niets meer over die tijd, zelfs niets meer over de grote invloedrijke farao's als Hatsjepsoet, Thoetmoses III, Amenhotep III, Achnaton en Ramses II. Van zijn interessante glorieuze carrière had hij alleen een naam van een koningin uit een vroege dynastie onthouden. Deze naam was in hiërogliefen geschreven en klonk als *Mrjt Njt*. Dit betekende iets als 'Geliefde van de Nijl'.

Zayed Hawass had een dochter die Merie heette, naar diezelfde koningin. Zijn vrouw was jong gestorven, toen Merie nog een

kind was. Om die reden had hij Egypte definitief verlaten en was hij als egyptoloog aan de Universiteit Leiden gaan werken.

Hij woonde nu in Den Haag, aan de Haagse Vliet. Het was een groot oud huis met twee verdiepingen en een grote achtertuin. De woonkamer had een breed raam waar grote vrachtschepen regelmatig langs voeren.

Er kwamen later andere vrouwen in het leven van Zayed Hawass, maar hij hertrouwde niet en bracht die vrouwen nooit thuis want zijn huis behoorde toe aan zijn vrouw en was het nest van zijn dochter.

Omdat Hawass' geheugen niet meer werkte wilde zijn dochter hem in een bejaardentehuis onderbrengen, maar het was haar niet gelukt hem zover te krijgen. Zayed wilde onder geen enkel beding zijn huis verlaten. Hij was alles vergeten, maar niet dat hij in de kelder van zijn woning heimelijk iets kostbaars bewaarde. Daarom had Merie een verzorgster voor haar vader geregeld, een oude weduwe die doordeweeks in het huis verbleef en beneden in haar eigen kamer sliep. De vrouw, die Anneke heette, deed huishoudelijke taken voor hem en hield een oogje in het zeil. De weekenden waren Merie en haar gezin vaak bij Zayed en was Anneke vrij.

Niemand kon Zayed Hawass thuis houden, hij ging vaak de deur uit voor een lange wandeling. Toen hij voor het eerst de weg naar huis kwijt was, moest zijn dochter hem na lang zoeken bij het politiebureau ophalen.

Na dit voorval deed Merie nog een keer een poging om haar vader naar een bejaardentehuis te brengen, maar het bleek onbegonnen werk.

Ze legde zich erbij neer en bedacht een oplossing. Ze hing een geplastificeerd kaartje met de naam en het adres van haar vader samen met haar eigen telefoonnummer om zijn nek en zei: 'Papa! Zorg dat je dit altijd bij je hebt. Anders kom je nooit thuis.'

Hawass vergat het nooit, hij sliep zelfs met het kaartje om zijn nek.

Merie was getrouwd en had twee kinderen, twee blonde jongens van zeven en vijf. Ze ging elke dag na haar werk bij haar vader langs en nam dan haar zoontjes mee.

Zayed Hawass zag ze niet als zijn kleinkinderen, het waren de jongens die bij Merie hoorden. Hij wist soms dat Merie zijn dochter was, en vaak ook niet. Maar ze hoorde bij zijn huis, en bij de kelder waarin hij zijn geheim bewaarde. Merie bracht hem bovendien thuis als hij de weg kwijt was.

Het gebeurde vaak dat een onbekende haar belde en zei: 'Uw vader is hier. Hij is de weg kwijt.'

Dan pakte ze de auto en ging hem ophalen.

Vaak maakte ze zich toch zorgen en was ze bang dat haar vader niet meer thuiskwam, maar ze had een manier gevonden om haar angst te bezweren.

Merie kon de hiëroglifteksten die in het huis van haar vader verspreid lagen niet begrijpen, maar ze had ooit ergens gelezen dat de dochter van een farao over haar vader had gezegd: 'Als hij dood is, zet ik het leven voort.'

Ze vond dat er van die oude tekst een kalmerende werking uitging. Toen ze hem las, toen ze hem een paar keer herhaalde, voelde ze dat een last, de last van haar vader, van haar schouders werd gehaald.

Ze liet hem gaan, waar hij ook naartoe wilde.

Elke ochtend tegen zeven uur kookte de verzorgster, Anneke, water voor de thee en dekte ze de ontbijttafel voor Zayed.

Zoals hij gewend was ging hij precies om halfacht aan tafel zitten voor zijn ontbijt. Om acht uur kleedde hij zich netjes aan, en hij ging de deur uit alsof hij naar de universiteit ging.

Een week geleden, toen hij aan het eind van de middag in de regen langs een boerderij liep, was een hond van achter een hek gaan springen en gaan blaffen. Even herkende Zayed de hond en hij bleef staan.

Een oude vrouw verscheen achter het raam, kwam naar buiten en riep: 'Meneer, kan ik u helpen?'

Zayed reageerde niet.

'Zoekt u iemand?'

Opeens herkende ze Zayed Hawass oftewel Herman Raven.

'Herman, ben jij dat? Hoe ben je hier terechtgekomen?'

Maar hij toonde geen teken van herkenning.

'Wat is er met jou?' vroeg ze en ze opende het hek. Ze zag het geplastificeerde kaartje om zijn nek, pakte het vast en hield het een beetje van zich af om het te kunnen lezen.

'Ach nee, Herman, het is niet waar. Wat is er met je gebeurd? Kom binnen, ik laat je dochter weten dat ik je straks terugbreng naar huis.'

Ze pakte Zayed bij zijn hand en nam hem mee naar binnen. Ze gaf hem een handdoek zodat hij zijn haar kon drogen.

'Ga zitten, Herman. Ik breng je zo thee. Je verkiest nog altijd een glaasje thee boven een kopje koffie, neem ik aan. Maar eerst je dochter bellen.'

Ze pakte haar mobiele telefoon, zette haar leesbril op, keek naar het kaartje om de nek van Zayed en belde het nummer.

Er werd meteen opgenomen: 'Met Merie Raven.'

'Met mevrouw Gorter. Ik wilde u even laten weten dat uw vader hier bij mij is.'

Merie vroeg naar het adres van de vrouw om haar vader te gaan ophalen, maar de vrouw zei: 'Het regent hard. En het is etenstijd. Ik breng hem zelf later terug naar huis, als hij bij mij gegeten heeft.'

'Wat lief van u, mevrouw. Is het echt geen moeite voor u?'

'Nee, helemaal niet.'

'Dank u wel. Wie bent u, ik bedoel, kent u mijn vader?'

'Het doet er niet toe. Ik breng hem later naar huis, naar het adres op zijn kaartje.'

De vrouw deed haar telefoon uit, legde hem op tafel en liep naar Zayed Hawass, die nog met de handdoek in zijn hand bij de deur stond. Ze hielp hem stil uit zijn jas, liet hem op een stoel aan tafel zitten en begon met de handdoek zijn hoofd droog te wrijven.

'Sinds wanneer draag je dit kaartje om je nek? Het past niet bij jou, Herman Raven,' zei ze meewarig.

Zayed zei niets en bleef rustig zitten.

'Ik sprak je dochter aan de telefoon. Hoe is het met haar? Getrouwd? Heeft ze kinderen?'

Hij reageerde niet op haar vragen.

'O Herman, het doet me pijn dat jij op deze manier oud bent geworden. Waar is die bevlogen professor Raven gebleven? Weg? Ben je echt alles vergeten? Mij ook? Misschien is het zo beter. Opeens ben je verlost van de last van je verleden.'

Ze liep naar de keuken en zei: 'Herman! 's Avonds eet ik meestal iets lichts. Je eet mee toch? Ik heb soep voor je, met brood en kaas.'

Ze schepte soep in twee borden, zette er een voor hem neer en zei: 'Vanavond had ik alles verwacht behalve jouw aanwezigheid. Je bent me vergeten, maar ik ben blij dat je toch bij mij bent langsgekomen. Gezellig, maar waarom praat je niet?'

De geur van de soep en de vriendelijke woorden van de vrouw deden hun werk. Zayed nam een paar lepels soep, veegde zijn mond af, bracht zijn hoofd naar de vrouw toe en zei zacht: 'Ik ga een van deze dagen samen met Abdolkarim Ghasem naar Egypte.'

'Abdolkarim Ghasem? Die oude Egyptische vriend van je, bedoel je? Wat gaan jullie daar doen?'

'We gaan de kist, de mummie terugbrengen,' fluisterde hij.

'Echt waar? Wat voor mummie?' Ze probeerde hem te stimuleren verder te praten.

‘De mummie van een vrouw, een farao, een koningin,’ zei Zayed.

‘Van een koningin zelfs. Waar is haar mummie?’

‘Het is een geheim. Ik kan het je niet vertellen.’

‘Oké dan, professor Raven, eet je soep, anders wordt hij koud,’ lachte ze.

Zayed Hawass at zijn bord leeg en stond opeens op om ervandoor te gaan.

‘Ga zitten, Herman. Het regent nog. Ik heb je dochter verteld dat ik je thuisbreng.’

Maar hij wilde weg.

‘Wees niet ongezellig. Kom, vertel me verder over je mummie, je koningin. Hoe kom je eraan?’ vroeg ze met een glimlach in haar ogen.

Even herkende Zayed die glimlach en hij keek haar verbaasd aan.

‘Hallo Herman, herkende je me?’

Maar de herkenning maakte weer plaats voor een leegte. Hij wist niet meer wie ze was en spitste zijn oren omdat hij dacht dat iemand hen hoorde.

‘Er is niemand, het regent buiten,’ zei ze. ‘Ga zitten en maak je verhaal af.’

‘Ik kan niet hier blijven. Ik moet weg om haar terug naar Egypte te brengen.’

‘Ga maar en breng haar naar Egypte. Maar je hebt me nog niet verteld waar die koningin ligt,’ zei ze speels.

‘In de kelder,’ zei Zayed. Hij deed de deur open en liep naar buiten.

‘Wacht, je jas. Ik breng je weg,’ riep de vrouw en ze pakte zijn jas.

Ze hielp hem in haar auto, deed hem zijn gordel om en reed naar de stad.

Zo’n twintig minuten later zette ze hem voor de deur van zijn huis af.

De volgende dag, tegen twee uur 's middags, kwam Merie met haar twee zoontjes langs. De zomervakantie was net begonnen en de kinderen waren vrij van school.

Anneke had Zayed laten weten dat de kinderen zouden langskomen. Hij legde als gewoonlijk tekenpapier en kleurpotloden voor hen klaar en ging bij het raam zitten wachten.

Hij herkende de auto van Merie niet toen zij voor de deur parkeerde. Hij keek aandachtig naar buiten terwijl de jongens enthousiast uit de auto stapten en naar het raam renden.

'Het zijn je kleinkinderen,' riep Anneke vanuit de keuken.

Zayed Hawass liep naar de deur.

'De snoepjes!' riep Anneke.

De kinderen waren nog niet binnen of hij stopte ze een lolly in hun handen. Het was snoep dat Anneke voor ze bij de supermarkt had gekocht.

Merie riep: 'Jongens! Eerst wat fruit eten en dan pas de lolly's.'

Ze kregen elk een bordje met stukjes appel en peer en gingen bij Zayed aan tafel zitten tekenen.

Merie vroeg aan haar vader wie de vrouw was die hem de vorige avond had thuisgebracht.

'Ik weet het niet.'

'Had je haar niet eerder ontmoet?'

'Nee, nooit,' zei Zayed. Hij had meer aandacht voor de tekeningen van de kinderen.

Hij leerde hun hiërogliefen schrijven. Ze tekenden als Egyptenaren in de Oudheid de dieren van de Nijl: uilen, honden, slakken, slangen en krokodillen.

De jongens vonden het interessant. Ze waren eraan gewend dat hun opa alles vergat.

Toen ze uitgetekend waren, gingen ze met Zayed mee naar zijn moestuin achter het huis om samen rijpe tomaten en verse komkommer te plukken. Daarna zette hij ze op zijn schouders zodat ze in de oude bomen konden klimmen.

Toen ze weer binnen waren inspecteerde Merie de kleren van haar vader en ze zei: 'Papa, wanneer heb je voor het laatst gedoucht? Je ziet er niet fris uit. Ga boven douchen nu ik nog hier ben. En roep me als je me nodig hebt.'

Hij ging naar boven maar vergat dat hij naar de badkamer moest. Hij ging in zijn bibliotheek achter zijn bureau zitten.

Even later riep Merie tot twee keer toe naar boven. Ze wilde weten of hij klaar was, maar hij reageerde niet. Hij had een paar oude stoffige dossiers op zijn bureau geopend en zocht zo aandachtig naar iets dat hij de snelle voetstappen van Merie op de trap niet eens hoorde.

De deur van de bibliotheek ging open en Merie zei: 'Pa, waarom zit je hier?'

'Ik zoek naar een document, maar ik kan het niet vinden. Ik moet het hebben, anders keren de krokodillen weer terug.'

'Papa, je bent moe, gisteren ben je te lang buiten geweest. Anneke zegt dat je de afgelopen dagen zelfs niet in je moestuin gewerkt hebt. Het is zomer en warm, je moet je planten vaker water geven. Anders moet Anneke het doen en dat is haar werk niet. Ga douchen, vandaag ga je niet meer naar buiten. Kom, ga naar de badkamer, ga je wassen nu ik hier nog ben. Denk ook aan mij, ik moet naar huis. Ik heb een man en kinderen en ook nog mijn werk.'

Ze pakte hem bij zijn arm, nam hem mee naar de badkamer, draaide de kraan open, controleerde de temperatuur en zei: 'Vooruit, maar niet aan de hete kraan komen.'

Ze liet hem alleen, ging naar beneden en zei tegen Anneke: 'Merkt u het ook? Papa is de laatste tijd verstrooider dan ooit.'

'Misschien, maar wat het ook is, ze zijn samen bezig. Meneer Abdolkarim komt tegenwoordig vaker langs. Ze gaan de kelder in en komen lang niet naar boven. Ze doen een beetje geheimzinnig. En ze doen de kelderdeur vanbinnen op slot.'

'Laat ze, ze zijn altijd met iets geheimzinnigs bezig. Maar vandaag mag hij niet meer naar buiten. Ik heb hem gewaarschuwd.'

Zayed Hawass kwam schoon de trappen af in zijn wandelkleding.

'Pa, waarom heb je dit aangedaan?'

'Ik eet vanavond bij Abdolkarim Ghasem,' zei hij beslist.

Zayed Hawass was alle wegen vergeten, maar de weg naar zijn oude vriend niet.

Abdolkarim Ghasem woonde in Zoetermeer. Als Zayed naar hem toe ging nam hij een wandelstok mee die hij ooit als souvenir in een dorp aan de Nijl had gekocht.

Zayed ging regelmatig naar Zoetermeer. Soms pakte hij de streekbus, soms stapte hij halverwege uit en ging verder te voet, en vandaag wilde hij een mooie afstand wandelen. Het was toch nog een lange weg, maar hij kon het aan. Onderweg rustte hij uit bij een bosrestaurant, dronk een kopje koffie en zette weer zijn wandeling voort.

Het was tegen vier uur en minder warm toen hij de deur uitging. Rond zeven uur zou hij bij Abdolkarim Ghasem zijn.

Zayed liep een stuk langs de Vliet, daarna sloeg hij rechts af en wandelde een paar kilometer dwars door de weilanden. Vervolgens nam hij een pad langs een bos. In de verte hoorde je de auto's op de snelweg en de korte trein die tussen Den Haag en Zoetermeer reed.

Hij wandelde rustig in zijn eigen tempo, stopte bij sommige bomen, bestudeerde de bladeren en bleef geduldig naar de trekvogels kijken. Soms knielde hij op de grond, pakte een steen op en bestudeerde hem. Hij bleef dan een eind met die steen in zijn hand lopen en aarzelde om hem weg te gooien.

Zo zocht hij tijdens zijn wandeling toch nog naar brokjes van zijn verleden. Toen hij bij de watertoren van Zoetermeer aan-

kwam ging hij op het bankje ernaast zitten om uit te rusten. Hij bekeek de oude toren aandachtig, alsof hij hem voor het eerst zag. Daarna zette hij zijn wandeling voort richting de dorpsstraat, waar zijn oude vriend vlakbij woonde.

Abdolkarim Ghasem woonde al meer dan dertig jaar in een oude arbeiderswoning in Zoetermeer. Hij was lang geleden gescheiden, woonde alleen, en had een volwassen zoon die vaak in het buitenland werkte.

Toen Zayed Hawass uiteindelijk het huis van zijn vriend bereikte, tikte hij drie keer met zijn stok tegen het raam.

Abdolkarim opende de deur en riep zoals altijd: 'O, ik hoorde de voetstappen van een oude vriend. Kom binnen, de thee staat klaar.'

Zayed waste zijn handen en gezicht. Daarna liep hij naar de achtertuin, waar Abdolkarim een schaaltje fruit voor hem had klaargezet.

De achtertuin was klein, heel klein. Het was eigenlijk een overdekte tuin, een soort kas waar Abdolkarim met potten een moestuintje voor zichzelf had gemaakt. Een tuin met tomaten, kleine komkommers, courgettes, aubergines en rodepeperplanten.

Abdolkarim leefde in zijn tuin, die veel weg had van een Egyptische moestuin langs de Nijl. Hij had er een tapijt neergelegd en er twee fijne zelfgemaakte oude stoelen neergezet met een tafeltje. Als hij in zijn eentje in zijn eigen stoel plaatsnam, leek hij op een farao op zijn troon. Zo bracht hij zijn oude dag door.

'Ga daar zitten, vriend, in de faraostoel. Strek je benen uit, je hebt een lange afstand gelopen.'

Zayed nam plaats en pakte een glaasje thee van zijn vriend aan.

Bij Abdolkarim was Zayed Hawass een ander mens. Hij was eigenlijk zichzelf, zoals hij was toen hij zijn geheugen nog niet kwijt was. Je kon niet merken dat hij alles vergeten was. Hij gedroeg zich als een archeoloog die nog altijd op zoek was naar de grafkelder van een farao.

'Ik bel je dochter even, om te zeggen dat je gearriveerd bent,' zei Abdolkarim en hij haalde zijn mobiel uit zijn binnenzak. Hij zocht naar haar nummer en belde.

Ze nam meteen op: 'Met Merie Raven.'

'Met Abdolkarim Ghasem. *Salam eleikom*. Je vader is goed en gezond aangekomen. Dat wilde ik je even laten weten.'

Merie wilde zeggen dat het niet goed was dat haar vader lopend naar Zoetermeer ging, en dat hij deze dagen verstrooider was dan ooit, maar ze wist dat dat niet zou helpen. Daarom zei ze dat ze gerustgesteld was en dat ze hem straks zou komen ophalen nadat ze haar kinderen naar bed had gebracht.

'God moge je kinderen behoeden dat je je oude vader zo goed behandelt. Neem de tijd, geen haast. Hij zit hier goed. Trouwens, doe de groeten aan je man. Neem me niet kwalijk dat ik steeds zijn naam vergeet.'

'Hij heet Marcel,' zei ze.

'Ja, Marcel. Hij is een goede man. Tot straks dan.'

Abdolkarim deed zijn telefoon uit, en zei tegen Zayed: 'Heb je inmiddels over ons plan met je dochter gesproken?'

'Nee, nog niet.'

'Je moet het wel aan haar vertellen. Ze moet het bijtijds weten, anders gaat ze op het laatste moment dwarsliggen. Je weet het, de tijd dringt. We moeten die taak verrichten voordat we doodgaan.'

'We gaan niet dood, nu nog niet, eerst de kist wegbrengen,' zei Zayed Hawass.

'Dat weet ik, maar toch. En ik moet je nogmaals waarschuwen dat het een riskante onderneming is. Want zodra we met zo'n kist een voet op de grond van Egypte zetten, worden we gearresteerd,' zei Abdolkarim.

'Ik begrijp wat je zegt, en dank voor je waarschuwing, maar het is de tol die ik uiteindelijk moet betalen.'

'Zayed Hawass, laat die tol, daar hebben we het genoeg over gehad,' zei Abdolkarim.

'Maar ik vind het nog altijd moeilijk om jou ook in deze zaak te betrekken,' zei Zayed ongelukkig.

'Daar hebben we het ook over gehad. Ik ben geen kind, ik weet wat ik doe, om mij hoef je je geen zorgen te maken. Trouwens, ik dacht gisteren aan iets anders,' zei Abdolkarim.

'Aan wat dan?'

'Ik zal het je straks vertellen, maar laten we eerst gaan eten. Je